

Επιτροπή
Προστασίας
Ατόμων με
Νοητική
Αναπηρία

Αρ. Φακ. 11/90/22

25 Ιουνίου 2025

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα Keep Me Safe 2025

Ημερομηνίες συναντήσεων: 06/03, 13/03, 20/03 και 27/03 από τις 8.30 έως τις 14.00

Τοποθεσία: Πολυδύναμο Κέντρο Λευκάρων

Εκπαιδευτές: Μάρω Κακουρή και Δημήτρης Παρπέρης

Συμμετείχαν: 30 επαγγελματίες από δομές που λειτουργούν ΜΚΟ και από μονάδες/ειδικά σχολεία του ΥΠΑΝ

Σύντομο ιστορικό:

Οι τετραήμερες καταρτίσεις κατά το 2025 είναι η συνέχεια του προγράμματος εκπαίδευσης επαγγελματιών σε όλες τις δομές της Κύπρου που ξεκίνησαν από το 2021/2022 και 2023 και συνεχίζονται. Η εκπαίδευση αυτή γίνεται σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος "Δάφνη" και διοργανώνεται με τη συνεργασία του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ). Μέχρι σήμερα καταρτίστηκαν πέραν των 115 επαγγελματιών μέσω της ΕΠΑΝΑ αλλά και μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών των Ειδικών Σχολείων, μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου.

Στόχος του προγράμματος είναι να προωθήσει τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση όλων των ατόμων με νοητική αναπηρία με σκοπό την πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Απευθύνεται σε παιδιά και νέους από 10-25 χρόνων με μαθησιακές δυσκολίες αλλά προσαρμόστηκε και στις ανάγκες ενήλικων ατόμων με νοητική αναπηρία.

Το πρόγραμμα περιστρέφεται γύρω από 4 άξονες:

1. Η ευαισθητοποίηση σε σχέση με την έννοια της σεξουαλικότητας, τις σεξουαλικές συμπεριφορές και την υγιή προσέγγιση σε σχέση με τα σεξουαλικά δικαιώματα.
2. Εμπλουτισμός γνώσεων των επαγγελματιών σε θέματα που αφορούν τη σεξουαλικότητα και πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης - όρια και προφύλαξη (καθορισμό δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, συναίνεση, επιτρεπτά και μη αγγίγματα – καλό, κακό και λειτουργικό άγγιγμα).
3. Συναισθήματα και σχέσεις (ο κύκλος των σχέσεων του ατόμου και οι αναγνωρίσεις των συνθημάτων).
4. Αξιολόγηση σεξουαλικών συμπεριφορών, συζήτηση κατευθυντήριων γραμμών για δημιουργία πολιτικής σε θέματα σεξουαλικής έκφρασης στο επίπεδο της δομής,

συζήτηση κατευθυντήριων γραμμών για το κτίσιμο ενός προγράμματος σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης.

Στο τέλος κάθε συνάντησης οι επαγγελματίες καλούνται να εκφράσουν απόψεις και συναισθήματα σχετικά με το περιεχόμενο του προγράμματος, τις προσωπικές τους προσδοκίες σε σχέση με την επαγγελματική τους κατάρτιση αλλά και σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εκεί όπου εργάζονται.

Κατά την 1^η συνάντηση οι επαγγελματίες εξέφρασαν τις προσδοκίες τους. Συγκεκριμένα ανέφεραν ότι ανέμεναν από το πρόγραμμα να πάρουν γνώσεις για τη διαχείριση περιστατικών, περισσότερη πληροφόρηση και εμπάθυνση γνώσεων για πρόληψη περιστατικών παρενόχλησης και κακοποίησης, ενίσχυση των γνώσεων τους για τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ. Είχαν ανησυχίες για τρόπους χειρισμού των δύσκολων περιστατικών (σοβαρή αναπηρία/μη λεκτική επικοινωνία) και για τρόπους εκπαίδευσης των ίδιων των ατόμων. Επίσης ανέφεραν πόσο σημαντική είναι η συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών και πως η ένταξη του προγράμματος στην ενιαία εκπαίδευση και τις μονάδες θα ήταν πολύ θετικό βήμα.

Στη 2^η εκπαίδευση συζητήθηκε η έννοια της σεξουαλικότητας ως ανθρώπινο δικαίωμα και ως βιολογική ή συναισθηματική έκφραση με θετικές και αρνητικές συμπεριφορές. Τα ερωτήματα περιστρέφονται συνήθως στην έκφραση των συμπεριφορών και τι κάνει ο κάθε επαγγελματίας. Σχετικά με το θέμα αναφέρθηκαν οι αξίες και στάσεις της κοινωνίας, η νομοθεσία αλλά και η πολιτική στην κάθε δομή σχετικά με τα όρια και τις κατευθυντήριες γραμμές χειρισμού των περιστατικών. Επίσης αναφέρθηκαν στις δυσκολίες έκφρασης συναισθημάτων όπως των κινήσεων των ατόμων όπου η αναπηρία είναι ένας φραγμός στην ανάπτυξη των σχέσεων τους.

Κατά την 3^η συνάντηση συζητήθηκαν θέματα που αφορούν σε πρακτικές εκπαίδευσης των ιδίων των ατόμων. Κυρίως πως τα ίδια τα άτομα γνωρίζουν τον εαυτό τους και το σώμα τους. Πως θέτονται τα όρια και η προφύλαξη όπως είναι η αναγνώριση του αγγίγματος, λειτουργικού ή μη, πως καθορίζεται ο ιδιωτικός και ο δημόσιος χώρος. Επίσης συζητήθηκαν θέματα αξιολόγησης των συμπεριφορών, της συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών αλλά και της εχεμύθειας σε κάθε χειρισμό. Και πάλι οι επαγγελματίες αναφέρθηκαν στην έλλειψη πολιτικής στις δομές: τι επιτρέπεται και τι όχι, ο καθορισμός ιδιωτικών χώρων, η ασφάλεια και η πλαισίωση των συμπεριφορών, η αξιολόγηση του ρίσκου και η πρόληψη.

Οι επαγγελματίες εξέφρασαν πολύ θετικά σχόλια λόγω της συγκεκριμενοποίησης του προγράμματος μέσα από διαδραστικές ασκήσεις. Πήραν ιδέες για εφαρμογή ασκήσεων στους χώρους που εργάζονται και ανέφεραν ότι εξοικειώθηκαν περισσότερο με τους όρους και τους τρόπους χειρισμού και παρεμβάσεων. Πολλοί ανέφεραν πως χρειάζεται εμπάθυνση με όλους τους επαγγελματίες του χώρου για να σέβονται τα άτομα και να αποδεχτούν αυτά τα θέματα. Αναφέρθηκε ξανά ότι πολλοί επαγγελματίες νιώθουν εκτεθειμένοι γιατί δεν υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική (αρχές, διαδικασίες, οδηγίες) στους χώρους που εργάζονται.

Κατά την 4^η και τελευταία συνάντηση του εκπαιδευτικού προγράμματος η οποία πραγματοποιήθηκε στις 27/03/2025 παρουσιάστηκαν διάφορες ασκήσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν από επαγγελματίες που εργάζονται με τα άτομα με νοητική αναπηρία (ΑμεΝΑ), όπως:

- **«Δέντρο – Αέρας» (Ορθώνω Ανάστημα):** όσο πιο γερές και βαθιές είναι οι ρίζες μας τόσο πιο δύσκολο είναι να μετακινηθούμε (μεταφορικά και κυριολεκτικά). Η άσκηση συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης του ατόμου αλλά και στην ανάπτυξη της ικανότητας του ατόμου να αρνείται όταν κάτι δεν είναι σωστό.
- **Ο κύκλος των σχέσεων:** πρόκειται για μια άσκηση που διευκολύνει τη συζήτηση διαφόρων θεμάτων που αφορούν τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των ΑμεΝΑ. Μπορούν να συζητηθούν θέματα όπως: ποια άτομα βάζω σε κάθε κύκλο; Ποια αγγίγματα επιτρέπονται σε κάθε κύκλο; Ποιες σχέσεις επιτρέπονται; Ποιο άτομο μπορεί να «μπει» στον δικό μου κύκλο και να έχω μαζί του σεξουαλική επαφή;
- **Άσκηση αναγνώρισης συναισθημάτων:** βοηθά τα άτομα να αναγνωρίσουν και να ονομάσουν τα συναισθήματά τους – τουλάχιστον τα βασικά συναισθήματα. Η άσκηση μπορεί να βοηθήσει επίσης να κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων, ακόμη και όσων δεν έχουν λεκτική επικοινωνία, μέσα από τις εκφράσεις του προσώπου τους, τη στάση του σώματος τους και τις κινήσεις τους.

Στη συνέχεια συζητήθηκαν θέματα **πολιτικής των δομών** σχετικά με τις αποδεκτές και μη αποδεκτές συμπεριφορές, την αξιολόγηση και διαβάθμιση των συμπεριφορών, τις στρατηγικές πρόληψης και παρέμβασης.

Κλείνοντας τη συνάντηση οι συμμετέχοντες ανέφεραν τί έχουν αποκομίσει συνολικά από το πρόγραμμα, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους.

Ακολουθούν ενδεικτικά αποσπάσματα από τις τοποθετήσεις των συμμετεχόντων:

- Ξεκαθάρισαν αρκετά πράγματα από την παρακολούθηση του προγράμματος σχετικά με τη σεξουαλικότητα των ΑμεΝΑ
- Νοιώθω πιο έτοιμος να εφαρμόσω το πρόγραμμα
- Ανυπομονώ να εφαρμόσω το πρόγραμμα
- Είμαι περίεργη για το πώς θα ανταποκριθούν τα ΑμεΝΑ
- Αγωνία για το πώς θα εξελιχθεί η εφαρμογή του προγράμματος, η ανάγκη υπάρχει και απασχολεί τα ΑμεΝΑ
- Φεύγω «γεμάτη», έχουν ξεκαθαρίσει αρκετά πράγματα στο μυαλό μου
- Ξεκαθάρισε η αναγκαιότητα για δημιουργία πολιτικής στο Κέντρο που εργάζομαι
- Φεύγω ικανοποιημένος, απόκτησα σημαντικές γνώσεις και η ανταλλαγή απόψεων με τους συναδέλφους ήταν πολύ χρήσιμη

- Πρώτη φορά είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω εκπαίδευση γι' αυτό το θέμα και ήταν πολύ χρήσιμη. Επίσης η γνωριμία με συναδέλφους και η ανταλλαγή απόψεων είναι σημαντική.
- Ήταν σύντομη αλλά ουσιαστική η επιμόρφωση, είμαι ενθουσιασμένη και θα προσπαθήσω να προωθήσω τη φιλοσοφία του προγράμματος και σε συναδέλφους
- Η συμμετοχή στο πρόγραμμα ήταν μια ευκαιρία για αναστοχασμό και εσωτερική ενδοσκόπηση στις προσωπικές αξίες και πεποιθήσεις γύρω από το θέμα της σεξουαλικότητας των ΑμεΝΑ. Νοιώθω ανακούφιση για το ότι υπάρχει εγχειρίδιο που μπορώ να αποταθώ για να εφαρμόσω το πρόγραμμα
- Ήταν πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα, μπορώ να σκεφτώ με πιο τρόπο να προσαρμόσω το υλικό για να το χρησιμοποιήσω σε συναντήσεις με γονείς
- Ευχαριστούμε για τη δυνατότητα να συμμετέχουμε στην εκπαίδευση
- Φεύγω γεμάτη, μου άρεσαν οι βιωματικές ασκήσεις, είναι πρόκληση η συνεργασία με τους συναδέλφους για την εφαρμογή του προγράμματος. Ανυπομονώ να παρακολουθήσω και το πρόγραμμα Flag System
- Ήταν πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα. Βοήθησε που δεν μεσολαβούσε μεγάλο χρονικό διάστημα από τη μια συνάντηση στην άλλη
- Είμαι προβληματισμένη για την πολιτική του κέντρου που θα πρέπει να δημιουργηθεί, αλλά και αισιόδοξη ότι θα αλλάξουν πράγματα.
- Είμαι αισιόδοξος για τους επαγγελματίες και για το επίπεδο της δουλειάς που γίνεται με τα ΑμεΝΑ. Νοιώθω δυσφορία για την επίγνωση της ανάγκης ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές
- Χαίρομαι που βλέπω μια ομάδα συνειδητοποιημένη και έτοιμη να εφαρμόσει το πρόγραμμα.

Τέλος, οι επαγγελματίες συμπλήρωσαν και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μέσω διαδικτύου, τόσο για τη συνολική αποτίμηση του προγράμματος όσο και για την αποτύπωση των στάσεων τους σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των ΑμεΝΑ πριν και μετά την παρακολούθηση της εκπαίδευσης.

Μαρίνα Παγιάτσου
Αν. Προϊστάμενη ΕΠΑΝΑ

Μαρία Γεωργίου
Λειτουργός ΕΠΑΝΑ